JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kuronen, Marjo

Title: Hoivan suhteita ja toimijuuden mahdollisuuksia

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Kuronen

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

Please cite the original version:

Kuronen, M. (2023). Hoivan suhteita ja toimijuuden mahdollisuuksia. Työväentutkimus, 37, 167-168. https://journal.fi/tyovaentutkimus/issue/view/10839

lisyys- ja talouspoliittisiin kamppailuihin ja kysymyksiin siitä, miten hyvinvointivaltioiden ydintoimijat ovat vastanneet globaaleista ideologisista virtauksista ja ympäristönsä muutoksista nouseviin haasteisiin. Outisen teksti käy ajoittain erinomaisesti keskustelua Jessopin luvun kanssa ja syventää siinä rakennettuja ajatuksia. Vastaavaa vuorovaikutusta olisin toivonut näkeväni vahvemmin myös teoksen muissa teksteissä.

Kansallisen ja kansainvälisen suhde on luonnollisesti keskiössä teoksen viimeisen osion luvuissa, jotka keskittyvät maahanmuuttoon ja ihmisten ylirajaiseen liikkuvuuteen. Nämä luvut tarjoavat kunnioitettavan lisän pohjoismaiseen maahanmuuttopolitiikan ja sen taustalla vaikuttavan pidemmän aikavälin ideologisen muovautumisen historian tutkimuksen jatkumoon. Pohdittavaa annetaan osiossa niin helppolukuista ja tiivistä yleisesitystä kaipaavalle lukijalle kuin myös kokeneemmille maahanmuuton tutkimuksen tekijöille.

Uskon teoksen tarjoavan arvokkaita huomioita kaikille hyvinvointivaltion kehityksestä sekä nationalismin ja demokratian käsite- ja aatehistoriasta kiinnostuneille yli tieteenalarajojen.

Emilia Lakka
FM, YTM, väitöskirjatutkija
Jyväskylän yliopisto

Hoivan suhteita ja toimijuuden mahdollisuuksia

Marja-Liisa Honkasalo, Leila Jylhänkangas & Anna Leppo (toim.). *Haavoittuva toimijuus: Sairastaminen ja hoiva hyvinvointivaltion laitamilla*. Vastapaino, 2022. 310 s. ISBN 978-951-768-994-6.

Kirja *Haavoittuva toimijuus* keskittyy siihen, miten hoito ja hoiva näyttäytyvät sitä tarvitsevien aikuisten ja heidän läheistensä ja hoitajiensa elämässä ja kokemana. Hyvin keskeisesti kyse on siitä, millainen ja miten toimijuus on mahdollista silloin, kun sen toteuttamiselle on monenlaisia fyysisiä, psyykkisiä sekä ympäristön tuottamia rajoituksia.

Teos koostuu toimittajien johdannosta, seitsemästä pääosin empiirisiin tutkimuksiin pohjaavasta luvusta sekä Marja-Liisa Honkasalon kirjoittamista loppusanoista. Toimittajat nostavat johdannossa esiin käsitteet *haavoittuvuus*, *toimijuus* ja *hoiva*, joista kaikista on runsaasti aiempaa käsitteellistä analyysia ja empiiristä tutkimusta, mutta ei samalla tavalla toisiinsa kiedottuina. Sekä haavoittuvuutta että toimijuutta tarkastellaan suhteissa olemisena ja riippuvuutena, jotka liitetään hoivan eetokseen. Kirjoittajien tavassa käsitteellistää hoivaa näen jotakin samaa kuin 1970- ja 1980-lukujen brittitutkijoilla, jotka kutsuivat läheisten ja ennen kaikkea naisten antamaa hoivaa rakkauden työksi (labour of love, Finch & Groves 1983). Kirjoittajat osoittavat hoidon ja hoivan, tai *hoitohoivan* kuten Honkasalo kirjan lopussa ehdottaa, olevan raskasta työtä, mutta keskiössä ovat siihen liittyvät suhteet ja sidokset. He ottavat kantaa myös suomalaisen hyvinvointivaltion muutoksiin ja siihen, miten vastuuta hoidosta ja hoivan tarvitsijoista on sysätty haurastuvalta julkiselta puolelta sekä ihmisille itselleen aktiivisina kuluttajatoimijoina että heidän läheisilleen.

Kaksi ensimmäistä, sinällään kiinnostavaa empiiristä lukua, Karoliina Ahosen suomalaisen mielenterveyspolitiikan muutosta analysoiva sekä Anna Leppon ja Riikka Perälän huumeidenkäyttäjien opioidikorvaushoitoa käsittelevä luku, jäävät teemoiltaan valitettavasti hieman irrallisiksi kirjan kokonaisuudessa.

Loput luvut käsittelevät, Kirsi Hokkilan nuoria hoivaajia käsittelevää lukua lukuun ottamatta, ikääntyneiden ja muistisairaiden ihmisten toimijuutta ja erityisesti puolisoiden omaishoivan kokemuksia. Hokkila kysyy, miksei Suo-

messa sen enempää tutkimuksellisesti kuin ammatillisestikaan ole tunnistettu lasten ja nuorten perheenjäsenilleen antamaa hoivaa. Jari Pirhosen luku analysoi hoivakodin usein varsin huonokuntoisten asukkaiden toimijuuden mahdollisuuksia. Luvussa on erityisen kiinnostavaa hänen tekemänsä autonomian ja toimijuuden käsitteiden erottelu. Leila Jylhänkangas, Ulla Tikkanen ja Liina Sointu käsittelevät luvuissaan omaishoitoa ja siihen liittyviä suhteita ja sidoksia. Niissä paneudutaan koskettavalla tavalla siihen, miten parisuhde muuttuu hoivasuhteeksi, millaisia tunteita tähän muutokseen liittyy ja miten muutos vaikuttaa arkeen. Pääpaino on omaishoitajien kokemuksissa, mutta erityisesti Jylhänkangas pyrkii tuomaan esiin myös muistisairaiden oman äänen. Näistä luvuista metodisesti kiinnostavin on Tikkasen luku, jossa hyödynnetään visualisointia, tila-aikapolkua, joka tekee näkyväksi omaishoidon arkea, suhteita ja riippuvuuksia sekä tarjoaa myös kosketuspintaa viralliseen palvelujärjestelmään. Sointu puolestaan jäsentää kiinnostavasti omaishoitajan työtä *tuntevan toimijuuden* käsitteen avulla. Hän liittää tämän käsitteen ruumiillisuuteen, toisen ihmisen tuntemiseen pitkään sekä kiintymykseen ja haavoittuvuuteen.

Kirjassa on siis vahva painotus epävirallisen hoivan kysymyksiin, mutta siitä kiinnostuneet lukijat eivät teosta otsikon eivätkä edes takakannen esittelyn perusteella välttämättä löydä. Esitetty käsitteellinen jäsennys on kunnianhimoinen, mutta se ei aivan kanna empiirisiin lukuihin. Erityisesti kirjan keskeinen käsite, haavoittuvuus, jää luvuissa valitettavan vähälle huomiolle eivätkä kirjoittajat juuri pohdi sitä, mitä se merkitsee juuri heidän tutkimuksessaan ja tutkittaviensa kannalta. Kokonaisuutena teos jääkin hieman hajanaiseksi, kuten toimitetut teokset valitettavan usein jäävät. Silti se on hyvin kiinnostava sekä käsitteellisen jäsennyksensä että empiiristen tulostensa vuoksi.

Marjo Kuronen,
professori, Jyväskylän yliopisto

Lähde
Finch, Janet & Dulcie Groves (toim.). *A Labour of Love: Women, Work and Caring*. London: Routledge & Kegan, 1983.

Satavuotias kisällilaulu

Timo Tuovinen. *Suomalainen työväenlaulu: Kisällilaulajien aikakausi*. Rosebud, 2022. ISBN 978-952-7313-47-3.

Timo Tuovinen on kirjallaan kisällilaulajien aikakaudesta halunnut kunnioittaa satavuotiasta kisällilaulua, jonka tarkastelulle osana suomalaista työväenlaulua Pekka Gronow, Ilpo Saunio, Vesa Kurkela ja Tuovinen itsekin ovat luoneet pohjaa. Kirjassa on myös julkistettu Työväen Sivistysliiton vuosina 2016–2018 järjestämän Työväenkulttuuri talteen ja eläväksi -keräyksen tuloksia.

Tuovinen on keskittynyt eri vuosikymmenien keskeisten ryhmien, niiden taustajoukkojen sekä kisällilaulujen sanojen ja sävelten esittelyyn. Hän on eritellyt esimerkkien avulla suomalaisen kommunismin, sosialidemokraattien ja kansandemokraattien piirissä syntyneitä ryhmiä 1920-luvulta 1960-luvun puoliväliin. Esille tulevat Rajamäen poikien eri vaiheet 1920-luvulla, Meijän poikien nousu propagandaryhmien esikuvaksi 1920-luvun lopulla, Laulavat kisällit ja Tapanilan Hyrskynmyrsky tärkeinä sosialidemokraattisen työläisnuorisoliiton ryhminä 1930-luvulla sekä Kulosaaren kisällittäret ja Voikkaan kisällit sekä Hiilipojat tunnettuina sodanjälkeisinä lauluryhminä. Ryhmien määristä on tietoa valitettavasti vain 1920-luvun lopulta.